

SHIMOLIY QUTB ERIYDI: ARKTIKADAGI INSON FAOLIYATI NATIJASIDA YUZAGA KELGAN O'ZGARISHLAR

Durdonaxon

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti

Qo'g'irchoq teatr aktyorligi

4-bosqich talabasi.

Ulug'vor va sirli Shimoliy qutb har doim o'zgarmaslik va sovuqning ramzi bo'lib kelgan. Biroq, so'nggi o'n yilliklarda biz ushbu muz qal'asining o'zgarish va misli ko'rilmagan voqealar joyiga aylanishiga guvoh bo'ldik. Shimoliy qutbning erishi bizning atrof-muhitga e'tiborsizligimiz va global iqlim o'zgarishi oqibatlarining ramziga aylandi.

Shimoliy qutb Arktikaning shimolida joylashgan va sayyoramizning iqlim tizimining muhim qismidir. Ushbu mintaqada muzning erishi ob-havo, dengiz sathi, ekotizimlar va global iqlimga global ta'sir ko'rsatadi. So'nggi o'n yilliklarda Arktikadagi harorat dunyoning qolgan qismiga qaraganda ancha tez ko'tarila boshladi va bu o'zgarishlarni tasodif deb hisoblash mumkin emas.

Shimoliy qutbning erishi uchun eng notinch ko'rsatkichlardan biri bu Arktika muzining massasi va maydonining kamayishi. Milliy qor va muz ma'lumotlar markazi (NSIDC) ma'lumotlariga ko'ra, so'nggi qirq yil ichida Arktika dengiz muzlari maydoni 40% dan ko'proqqa kamaydi. 2020 yilda Arktikaning muz qatlami tarixiy eng past darajaga ko'tarilib, avvalgi barcha rekordlardan oshib ketdi.

Muzning tez erishiga nima sabab bo'ladi? Asosiy omil atmosferaga karbonat angidrid va metan kabi issiqxona gazlari emissiyasi natijasida yuzaga keladigan global isishdir. Bu gazlar quyoshdan issiqlikni ushlab, uni yer atmosferasida ushlab turadi, bu esa sayyoradagi haroratning oshishiga olib keladi. Arktikada bu jarayon kuchayadi, chunki qor va muz quyosh nurlanishini va sovuqni aks ettiradi, lekin ular eriganida okean va quruqlikning qorong'u yuzalarini qoldiradi, ular ko'proq issiqlikni o'zlashtiradi.

Arktika muzining erishiga yordam beradigan yana bir omil bu atmosfera sirkulyatsiyasining o'zgarishi. Iqlim o'zgarishi natijasida havo oqimlari va atmosfera aylanishi o'zgaradi, bu esa Arktikada qish va yozlarni iliqroq

bo'lishiga olib kelishi mumkin. Atmosferaning mintaqaga ta'siri muzning erishi jarayonini ham tezlashtirishi mumkin.

Arktikada muz erishining eng jiddiy oqibatlaridan biri bu dengiz sathining ko'tarilishi. Iqlim o'zgarishi bo'yicha hukumatlararo panel (IPCC) hisobotiga ko'ra, o'tgan asrda dengiz sathi 20 sm dan oshdi va ko'tarilish tezligi oshdi. Bu qirg'oq chiziqlari va qirg'oq mintaqalariga, shuningdek qirg'oqda yashovchi millionlab odamlarga tahdid soladi.

Arktika muzlari erishi bilan mintaqaning ekotizimlari ham o'zgaradi. Polar ayiqlar va muhrlar kabi ko'plab hayvonlar turlari ov qilish va ko'paytirish platformasi sifatida muzga bog'liq. Muzning kamayishi ularning omon qolishiga tahdid soladi va dengiz ekotizimlarida nomutanosiblikni keltirib chiqarishi mumkin. Bundan tashqari, muzning erishi mintaqadagi baliqchilik va boshqa iqtisodiy faoliyatga ta'sir qilishi mumkin.

Arktika muzining erishini to'xtatish va uning ta'sirini yumshatish uchun nima qilish kerak? Avvalo, global isishga olib keladigan issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish kerak. Bu yashil energiya manbalariga o'tishni, energiya samaradorligini oshirishni va chiqindilarni kamaytirish texnologiyasini takomillashtirishni talab qiladi.

Bundan tashqari, Arktika ekotizimlari va turlarini saqlash va himoya qilish, shuningdek, dengiz sathining o'zgarishi va muz erishining boshqa oqibatlariga duch keladigan mintaqalar uchun moslashish rejalarini ishlab chiqish muhimdir. Xalqaro hamkorlik ham ushbu qiyinchilikka qarshi kurashda hal qiluvchi ahamiyatga ega, chunki Arktikadagi o'zgarishlar global oqibatlarga olib keladi.

Shimoliy qutb eriydi va bu bizning sayyoramiz katta o'zgarishlarni boshdan kechirayotgani haqida qizil bayroqdir. Ammo biz global isish ta'sirini kamaytirish va bu ajoyib mintaqa va uning ekotizimlarini himoya qilish uchun harakat qilishimiz mumkin. Ammo buning uchun biz zudlik bilan harakat qilishimiz va sa'y-harakatlarimizni issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirishga va barqaror amaliyot va texnologiyalarni qo'llab-quvvatlashga qaratishimiz kerak. Shundagina biz Shimoliy qutbning muzli mo " jizalarini kelajak avlodlar uchun saqlab qolishimiz mumkin.

Xulosa qilib aytganda biz insonlar tabiatimiz uchun foydamizdan ko'proq zararimiz tegmoqda. Jamoatchilikni xushyorlikka chaqirib ekologiyamizni asrab avaylashimiz lozim.

Foydalanilgan web-axborot saytlari;

- 1. Kun.uz**
- 2. Gazeta.uz**
- 3. Wikipedia.uz**